

22§ LAUSUNTO LUONNOKSESTA KUNTARAKENNELAIKSI

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Osana kuntauudistusta hallitus käynnisti syksyllä 2011 hallitusohjelman mukaisen koko maan kattavan selvityksen kullekin alueelle tarkoituksenmukaisesta kunta- ja palvelurakenteesta. Kunnallishallinnon rakenne -työryhmän selvitys Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne (valtiovarainministeriön julkaisuja 5a/2012 ja 5b/2012) valmistui helmikuussa 2012.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2012 kuntarakennelakia valmistelevan työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata ja arvioida kunta- ja palvelurakenneselvityksestä saatavaa palautetta ja sen pohjalta laatia yhteenveto alue- ja kuulemiskierroksesta sekä tehdä uudistuksen vaikutusarviointi ja laatia tarkennettu esitys uudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavoista. Lisäksi työryhmän tuli valmistella luonnos hallituksen esityksestä kuntauudistusta ohjaavaksi rakennelaksi.

Hallitus linjasi kuntauudistuksen etenemistä iltakoulussaan 5.6.2012 sekä antoi seuraavana päivänä tiedonannon eduskunnalle kuntauudistuksen etenemisestä (VNT 2/2012 vp). Hallitus antoi linjauksissaan määrittelemiensä tarkastelunäkökulmien perusteella tarkempien uudistuksen kriteerien valmistelun rakennelakia valmistelevan työryhmän tehtäväksi. Työryhmän valmistelemat tarkemmat kriteerit vahvistettiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 27.6.2012.

Nyt kyseessä oleva kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräiltä osin.

Sosiaali- ja terveystieteellinen ministerityöryhmä on linjannut palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa lakiluonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lakiluonnos ja liitemateriaali on toimitettu kaikille valtuutetuille Livohkan valtuustoseminaarikutsun yhteydessä. Materiaali löytyy myös verkosta osoitteesta http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20121122Kuntar/name.jsp

Ehdotus:

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että se päättää lausua asiasta seuraavaa:

Posion kunta ei pidä kuntaliitoksia harvaan asutulla alueella alueen elinvoiman ja palveluiden turvaamiseksi oikeana ratkaisuna. Kuntarakennemuutoksen tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne ja edelleen sen tavoitteena on, että kunnat pystyisivät laajasti ja pääosin itse vastaamaan peruspalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta sekä tuloksekkaasta kehittämistyöstä. Posion kunta huomauttaa, että tämä tavoite ei voi toteutua kategorisesti joka puolella Suomea, palvelujärjestelmän turvaaminen erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon osalta edellyttää erityisesti harvaan asutulla alueella ylikunnallisia, mahdollisesti maakunnallisia järjestämis- ja rahoitusratkaisuja.

Kuntaliitokset sopivat yhdyskuntarakenteeltaan tiiviille seuduille, jossa niiden avulla voidaan tehostaa palvelutuotantoa ja eheyttää yhdyskuntarakennetta. Sen sijaan harvaan asutuilla alueilla kuntaliitokset kiihdyttävät jo nyt käynnissä olevaa palveluiden ja elinvoiman keskittymiskehitystä. Harvaan asutulla alueella kuntaliitosten jälkeenkään ei saada aikaiseksi vielä kuntia, jotka selviytyisivät sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä tässä väestörakenteen muutoksessa.

Harvaan asutulla alueella ikärakenteen muutos asettaa kestäättömiä paineita selviytyä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvelvoitteista tällä tehtävä- ja rahoituspohjalla. Sen vuoksi Posion kunta esittää, että harvaan asutulla alueella tulisi kuntarakennetarkastelun sijaan keskittyä sosiaali- ja terveydenhuollon tuotannon organisointi- ja rahoituspohjan uudistamiseen. Tulevassa sosiaali- ja terveydenhuollon rakennelaissa tulisi säätää velvoite riittävään laajapohjaiseen yhteistoimintaan, jotta ko. palvelut voidaan harvaan asutuilla alueilla turvata. Lapin osalta tämä tulisi tarkoittaa maakuntatasoa ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämis- ja rahoitusvastuu tulisi olla samalla taholla.

Yo. johdosta Posion kunta ei pidä tarkoituksenmukaisena säätää kuntarakennelakia nyt esitetyssä muodossaan. Mikäli lakiehdotusta kuitenkin viedään eteenpäin, tulee Posion kunnan mielestä kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

Lakiluonnoksen selvitysvelvollisuutta ohjaavat kriteerit eivät perustu tutkittuun tietoon elinvoimaisesta kunnasta eikä niissä ole otettu huomioon olosuhteita maan eri osissa. Erityisesti palveluiden edellyttämät väestöpohjakriteerit eli 20 000 asukkaan väestöpohjavaade sekä yksivuotiaiden ikäluokan 50 minimitaso eivät sovi harvaan asutun alueen kriteereiksi. Samoin kunnan taloudelliseen tilanteeseen liittyvät kriteerit eivät kategorisesti sovi selvityskriteereiksi, ne eivät välttämättä kerro harvaan asutulla alueella kunnan elinvoimaisuudesta vaan pikemminkin nykyisen rahoitusjärjestelmän (valtionosuudet ja vero-osuudet) kyvyttömyydestä tunnistaa paikallisia olosuhteita.

Posion kunta pitää oikeana, että lakiluonnoksessa ehdotetaan poikkeusperusteita niin selvitysalueeseen kuin itse selvitysvelvollisuuteen. Poikkeamisperusteita tulisi kuitenkin laissa tai vähintään sen perusteluissa nykyistä paljon selkeämmin avata, jotta valtioneuvoston ao. päätösten perustelut nojaisivat selkeisiin eduskunnan hyväksymiin kriteereihin eikä pelkästään poliittisiin tarkoitukseen. Erityisesti selvitysalueen osalta päätösvaltaa tulisi jättää riittävästi paikalliselle tasolle ja myös mahdollistaa useampaan selvitysalueeseen kuulumisen. Posion osalta mahdollinen selvitys tulee tehdä sekä Rovaniemen että Kuusamon suuntaan, jotta päätöksenteon pohjaksi saadaan riittävä tausta-aineisto.

Lakiluonnoksessa esitettyä selvitysvelvollisuuden sisältöä Posion kunta pitää liian tarkoitushakuisena. Laissa edellytetyn selvityksen tavoitteena on saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus ja minimitasollakin selvityksen tulee sisältää suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä ja palvelujen tuottamisesta selvitysalueella. Posion kunnan mielestä tämä ohjaa selvitystä yksinkertaisesti kuntaliitosvaihtoehtoon, vaikka tavoitteena tulisi olla mahdollisella yhdistymisellä saavutettavat edut ja haitat. Näin ollen Posion kunta esittää, että selvitysvelvollisuuden sisältöä rajataan yksinkertaisesta yhdistymisen etu/haitta –tarkasteluun.

Esityksen määräajoista Posion kunta toteaa, että lain voimaan saattaminen tulee tehdä samassa yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennelain kanssa ja niiden tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus. Jotta kuntien lausunnot voidaan aidosti ottaa huomioon hallituksen esityksessä edelleen eduskunnalle, kuntarakennelakia ei voida viedä hyväksyttäväksi ennen syksyä. Tämä taas edellyttää, että rakennelaisissa edellytetyt muut määräajat mm. selvitysvelvollisuudesta lykätään vastaavasti eteenpäin.

Lakiehdotuksessa on esitetty, että valtioneuvostolla olisi nykyisestä poiketen mahdollisuus päättää kuntien yhdistämisestä vastoin kuntien päätöksiä nk. erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien (nk. kriisikunnat) osalta. Posion kunta pitää tätä ehdotusta perustuslain kunnallisen itsehallinnon suojan vastaisena ja osin jopa tarkoitushakuisena. Posion kunta huomauttaa, että vastoin kuntalaisten enemmistön tahtoa tehdyt päätökset eivät ole hallinnollisesti legitiimejä. Nk. kriisikuntamenettelyssä aitona vaihtoehtona tulee edelleen olla myös kunnan talouden tervehtyttäminen. Erityisen huolestuttavana ko. säädösesitys on harvaan asutun alueen kuntien kannalta, joissa käytännössä valtioneuvoston järjestelmä ratkaisee kunnan tulopohjan kestävyuden. Ehdotettu pakkoliitospykälä luo tässä tilanteessa mahdollisuuden käyttää valtioneuvoston järjestelmää kuntaliitoksiin ohjaavana elementtinä, vaikka sen oikea tarkoitus on turvata kansalaisille palvelut maan eri osissa.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnanhallituksen ehdotuksen yksimielisesti.

Otteen oikeaksi todistaa
Posiolla 7.3.2013

Keskusarkistonhoitaja

Muutoksenhakukielto ja sen peruste	☒ Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 91 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta. ☐ Muu peruste, mikä						
Pöytäkirjan nähtäväksi asettaminen	Pvm 05.03.2013						
Tiedoksianto asianosaiselle 2)	<table border="1"><tr><td data-bbox="343 707 813 907">☒ Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95§) Annettu postin kuljetettavaksi, pvm / tiedoksiantaja 7.3.2013/ toimistosihteeri Sinikka Soudunsaari</td><td data-bbox="813 707 1530 907">Asianosainen Valtiovarainministeriö</td></tr><tr><td data-bbox="343 907 813 1064">☐ Luovutettu asianosaiselle Paikka, pvm ja tiedoksiantajan allekirjoitus</td><td data-bbox="813 907 1530 1064">Asianosainen Vastaanottajan allekirjoitus</td></tr><tr><td colspan="2" data-bbox="343 1064 1530 1240">☐ Muulla tavoin, miten</td></tr></table>	☒ Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95§) Annettu postin kuljetettavaksi, pvm / tiedoksiantaja 7.3.2013/ toimistosihteeri Sinikka Soudunsaari	Asianosainen Valtiovarainministeriö	☐ Luovutettu asianosaiselle Paikka, pvm ja tiedoksiantajan allekirjoitus	Asianosainen Vastaanottajan allekirjoitus	☐ Muulla tavoin, miten	
☒ Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95§) Annettu postin kuljetettavaksi, pvm / tiedoksiantaja 7.3.2013/ toimistosihteeri Sinikka Soudunsaari	Asianosainen Valtiovarainministeriö						
☐ Luovutettu asianosaiselle Paikka, pvm ja tiedoksiantajan allekirjoitus	Asianosainen Vastaanottajan allekirjoitus						
☐ Muulla tavoin, miten							

Liitetään päätökseen / otteeseen